

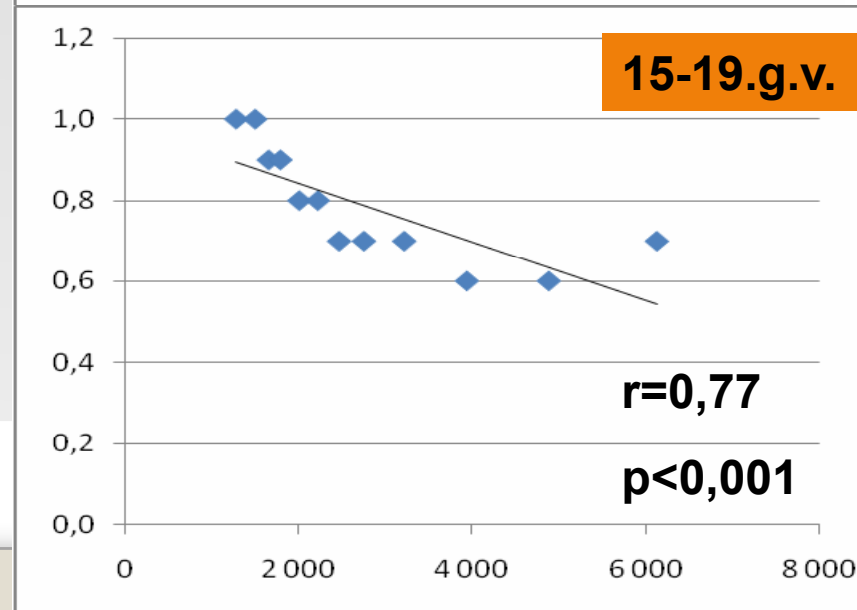
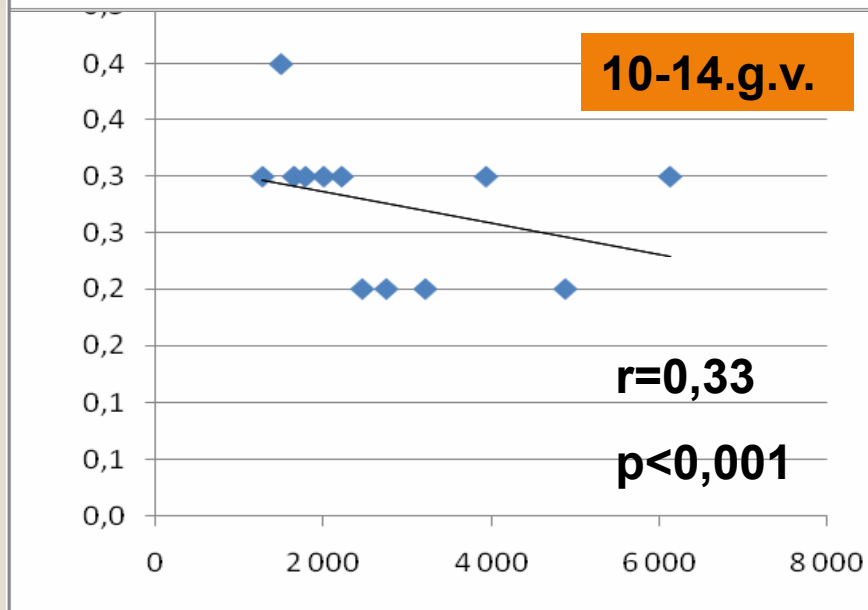
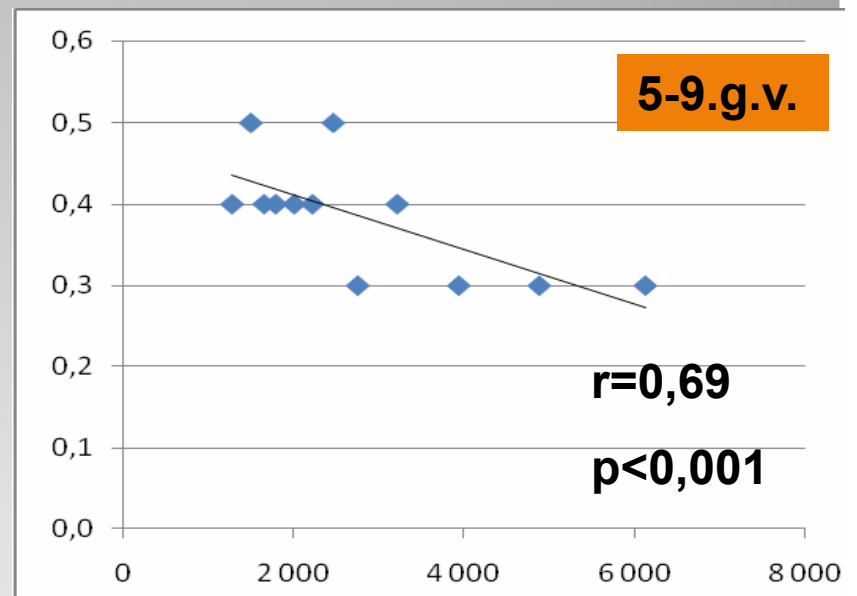
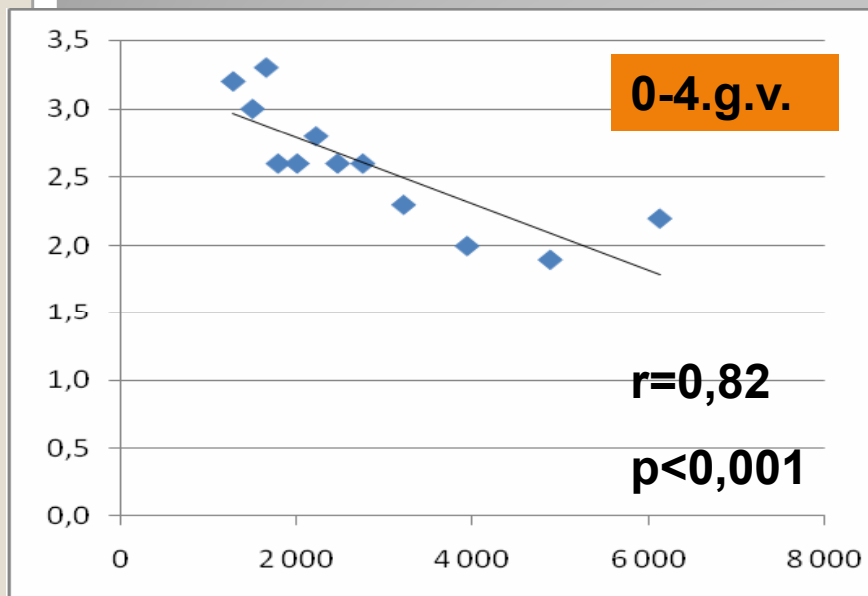
**“Bērnu mirstības
cēloņsakarības un
mazināšanas potenciāls
ierobežota budžeta apstākļos
LU MF Pediatrijas katedras
pētījumu sērija VPP ietvaros”**

**Ziņojums 2011.g. 29. novembrī
I.Ebela, J.Karaškēvica, I.Zīle,
I.Rumba - Rozenfelde**

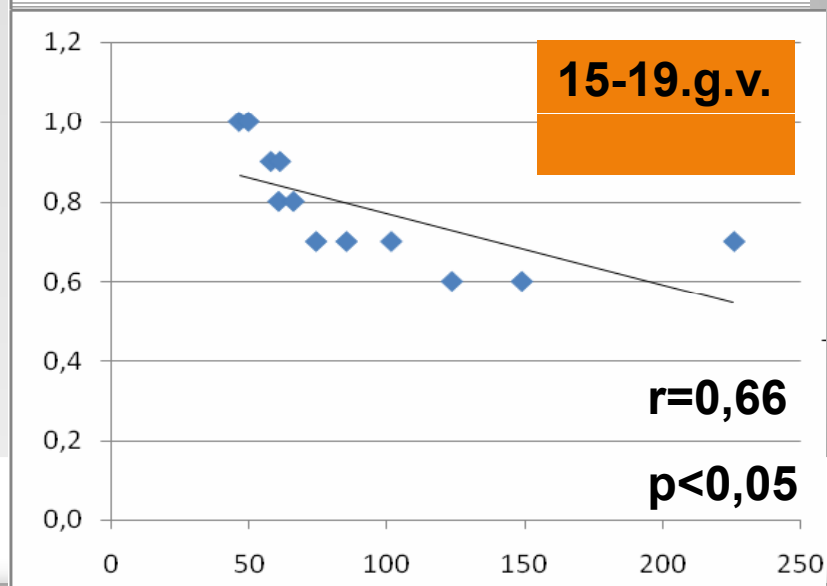
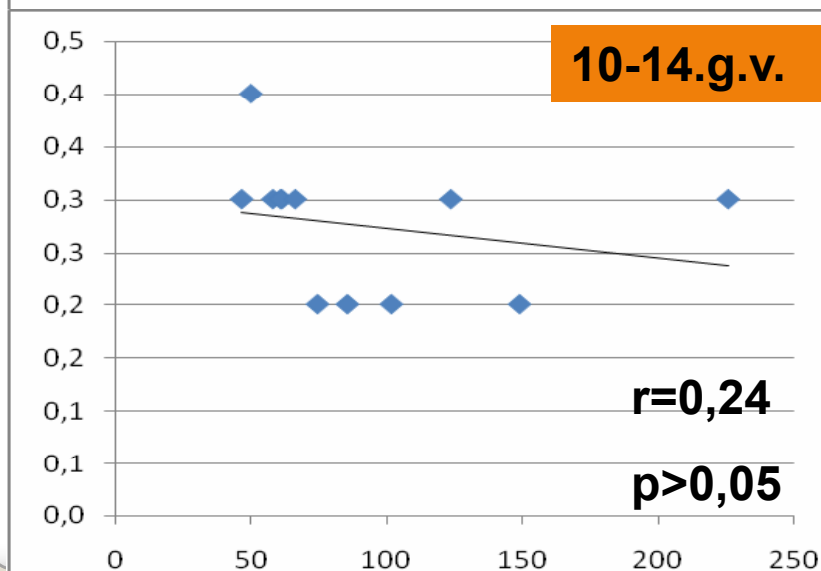
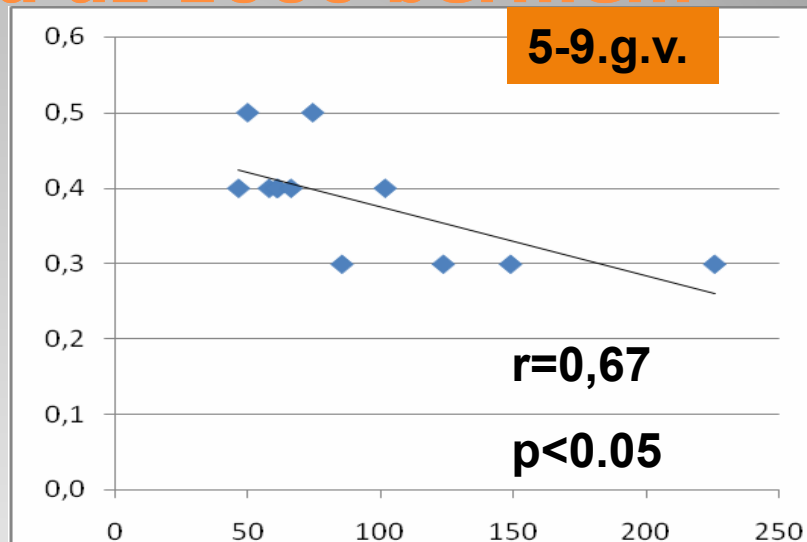
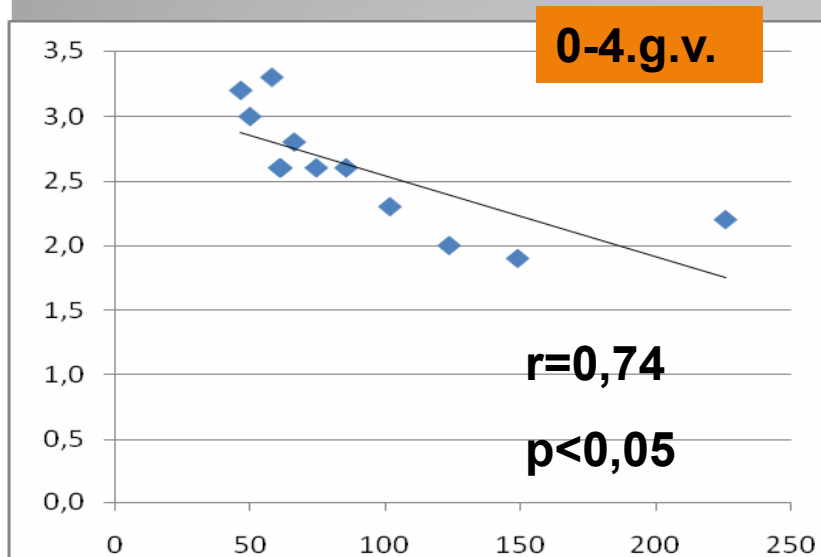
Bērnu un mātes mirstību var ietekmēt

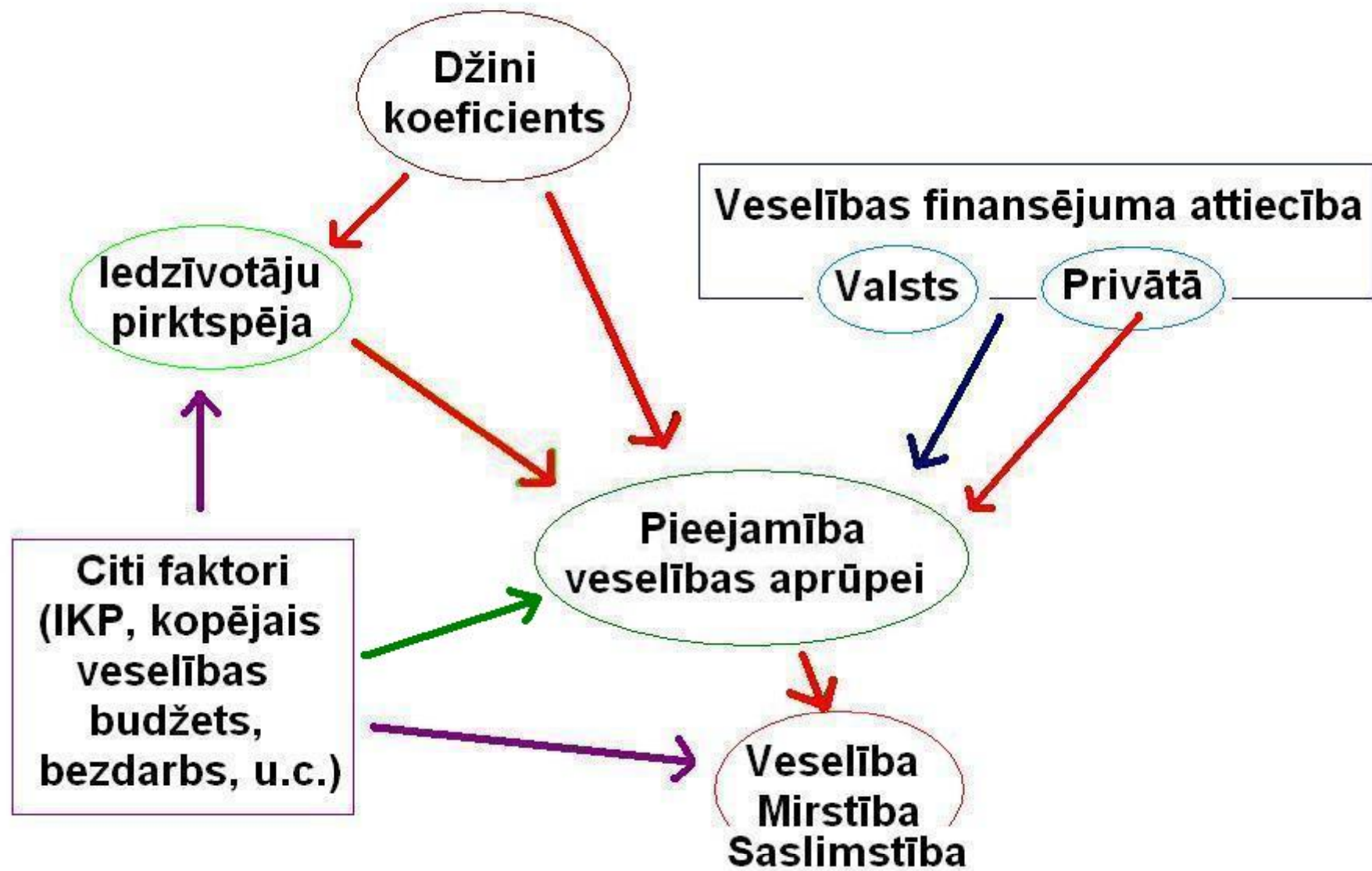
- Iekšzemes kopprodukts (IKP) per capita
- Valsts budžets veselības aprūpei per capita
- Medicīnas aprūpes pieejamība
- Trūcīgāko un turīgāko sociālo slāņu kvintiļu attiecība
- Iedzīvotāju izglītības līmenis
- *Dabīgās ēdināšanas īpatsvars*
- *Vides un dzeramā ūdens piesārņojums*
- Ģeogrāfiskais stāvoklis un politiskā stabilitāte

IKP uz 1 iedzīvotāju faktiskajās cenās un bērnu mirstība uz 1000 bērniem

Veselības aprūpes izdevumi uz 1 iedzīvotāju latos un bērnu mirstība uz 1000 bērniem

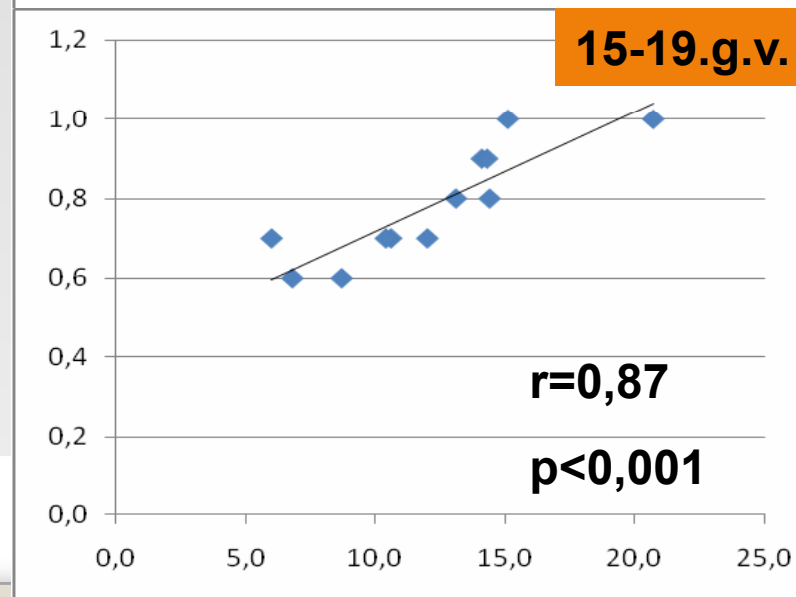
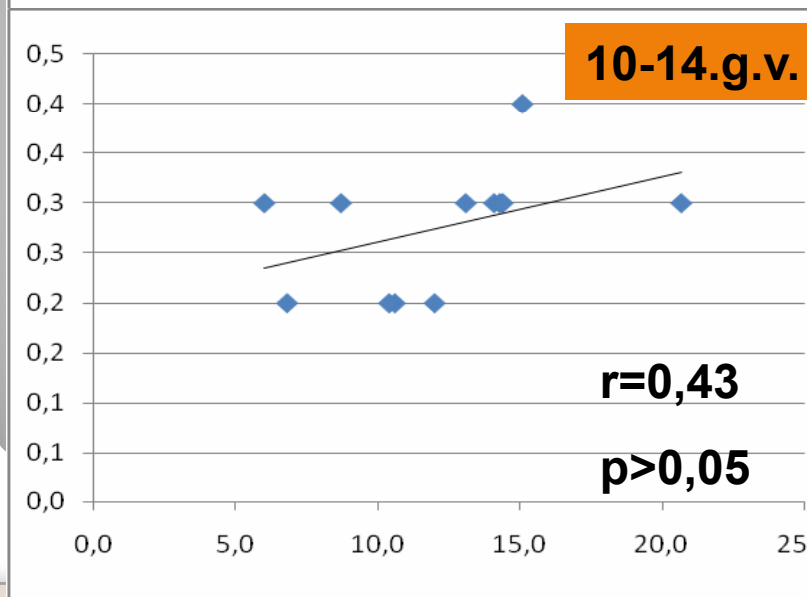
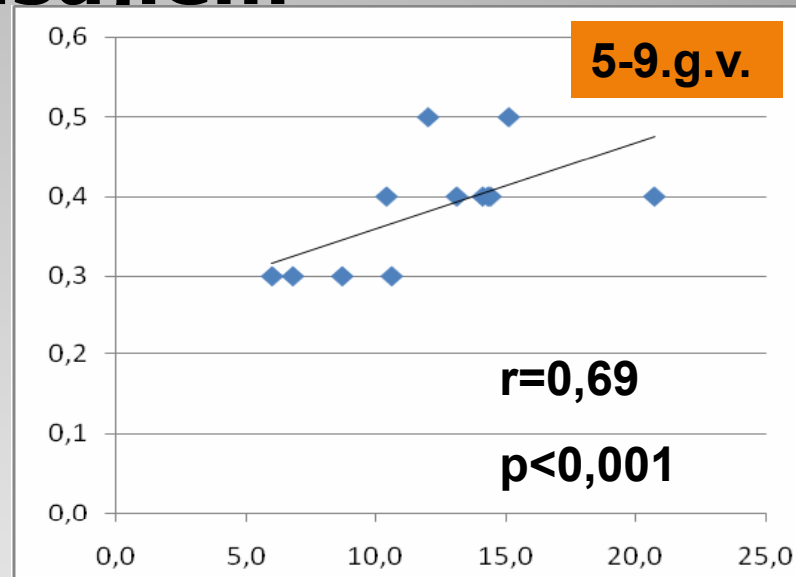
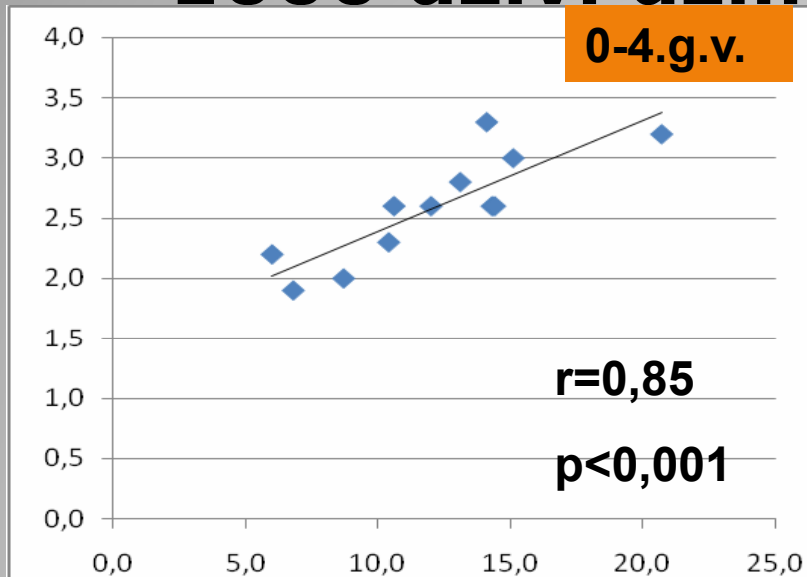
Veselības aprūpes pieejamības saistība ar iedzīvotāju finansiālo situāciju ir pētīta vairākos zinātniskos darbos.

(FAFO, Norw, 1999; WHO Out of pocket payments, 2008)

Noskaidrots, ka daudziem respondentiem visproblemātiskākā ir finansiālā pieejamība, pierādīts, ka Latvijā veselības aprūpes sistēmas reformas gaitā laikposmā no 90-tajiem bija radīta netaisnīga veselības aprūpes finanšu līdzekļu sadale, kas tagad turpinās, un kas savukārt noteica atšķirības veselības aprūpes pakalpojumu pieejamībā un dažādu administratīvo teritoriju iedzīvotāju veselības stāvoklī.

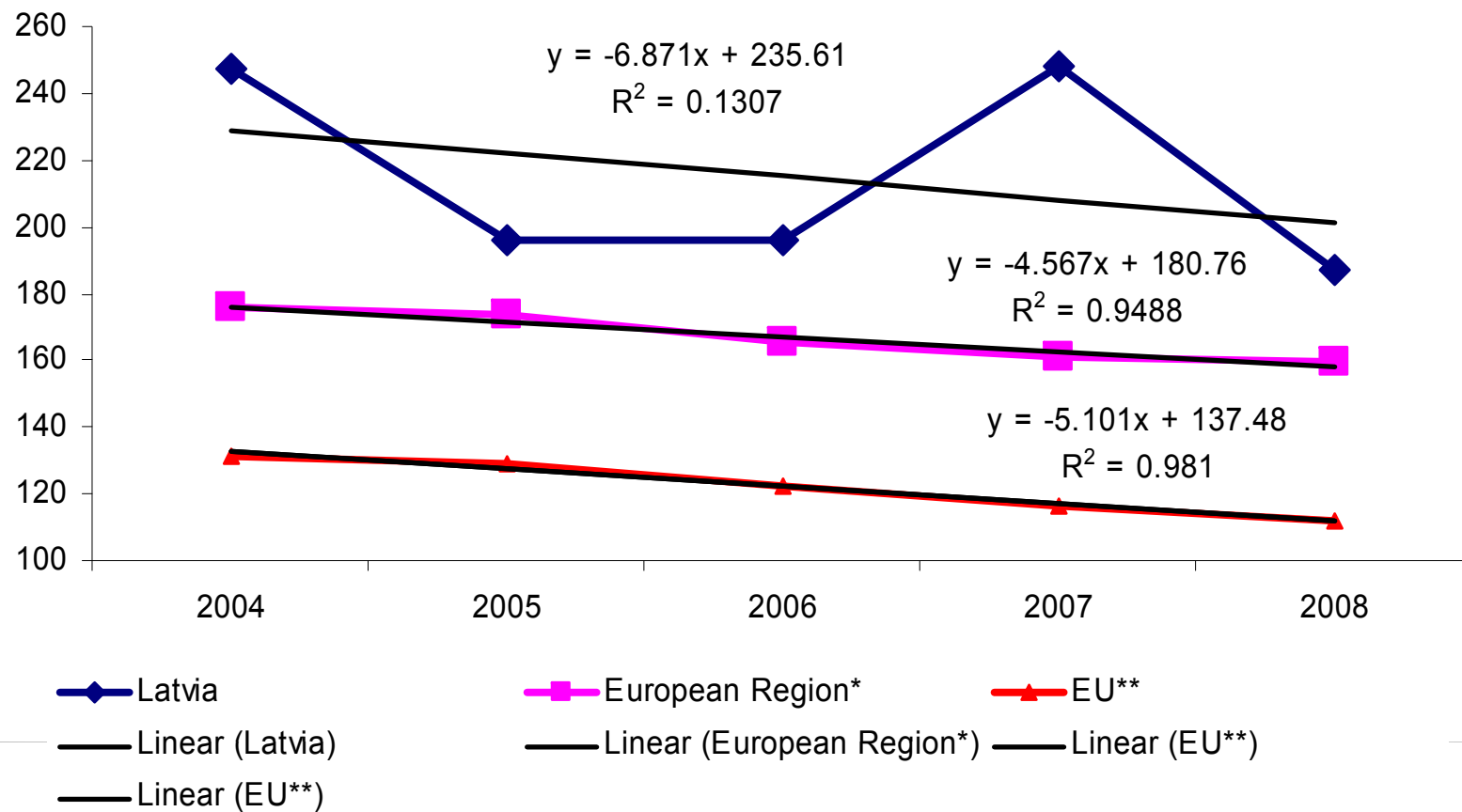
- Viens no rādītājiem, kas raksturo veselības aprūpes pieejamību ir ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju, tajā skaitā arī bērniem, kuriem šis rādītājs atsevišķi nav izdalīts!
- Veselības statistikas dati liecina, ka ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju (pieejamības rādītājs) no 1991. līdz 1997. gadam samazinājās, no 1998. gada nedaudz pieauga, bet kopš krīzes sākuma atkal samazinājās

Bezdarbs (%) un bērnu mirstība uz 1000 dzīvi dzimušajiem

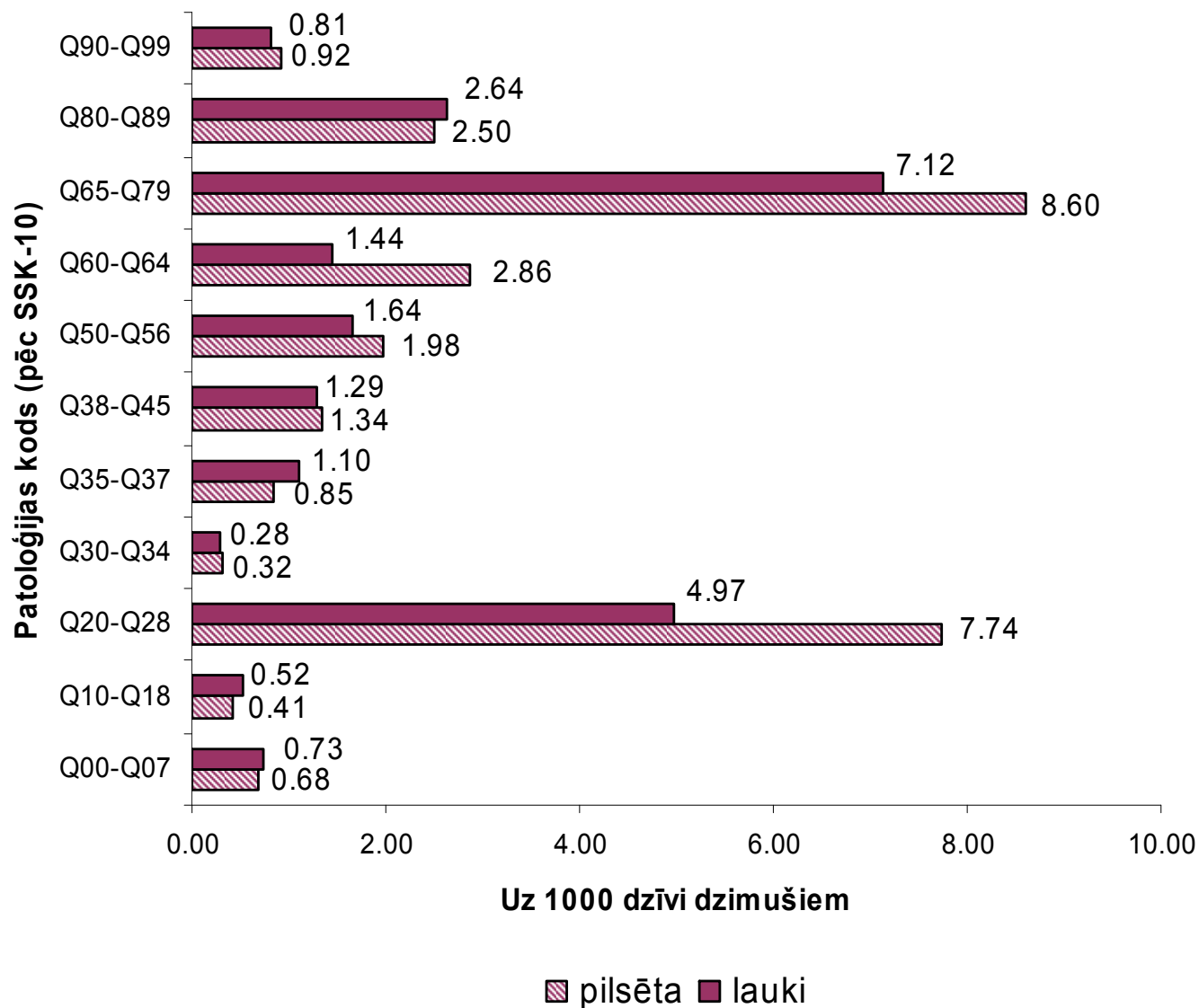

Perinatālā, neonatālā un mātes mirstība Baltijas valstīs 2008. gadā

	Latvija	Lietuva	Igaunija
Perinatālā mirstība uz 1000 dzīvi dzimušo	9.2	6.6	6.2
Nedzīvi dzimušie uz 1000 dzīvi dzimušo	6.2	4.7	4.0
Neonatālā mirstība uz 1000 dzīvi dzimušo	4.7	2.9	3.2
Agrīnā neonatālā mirstība uz 1000 dzīvi dzimušo	3.0	2.0	2.2
Mātes mirstība uz 1000 dzīvi dzimušo	12.5	8.6	0.0
Standartizētā perinatālā mirstība	6.3	4.7	4.3
Standartizētā nedzīvi dzimušo mirstība	4.2	3.7	3.0

**Zīdaiņu mirstība no iedzimtām anomālijām(Q00-Q99)
uz 100 000.**

Iedzimto anomāliju izplatība jaundzimušajiem pēc mātes dzīvesvietas uz 1000 dzīvi dzimušiem 2000.-2009.g.

Iedzimto anomāliju diagnozes grupa (pēc SSK-10)	OR(1)	95% TI
Iedzimtas nervu sistēmas kļūmes (Q00-Q07)	1.31	0.90-1.89
Iedzimtas acu, ausu, sejas un kakla kļūmes (Q10-Q18)	1.52	0.96-2.39
Iedzimtas asinsrites sistēmas kļūmes (Q20-Q28)	0.78***	0.68-0.89
Lūpas šķeltne un <u>auksēju šķeltne</u> (Q05-Q07)	1.55**	1.12-2.10
Citas iedzimtas gremošanas sistēmas anomālijas (Q38-Q45)	1.19	0.91-1.57
Iedzimtas dzimumorgānu anomālijas (Q50-Q56)	1.02	0.80-1.29

Laukos dzīvojošo izredžu attiecības jaundzimušajiem pa iedzimtām anomāliju diagnožu grupām pēc mātes dzīvesvietas.

Iedzimto anomāliju diagnozes grupa (pēc SSK-10)	OR(1)	95% TI
Iedzimtas <u>uzrīnizvadsistēmas</u> anomālijas (Q60-Q64)	0.62***	0.49-0.78
Iedzimtas balsta un kustību sistēmas kroplības un defomācijas (Q65-Q79)	1.08	0.95-1.23
Citas iedzimtas kroplības (Q80-Q89)	1.33**	1.09-1.63
Citur neklasificētas hromosomu anomālijas (Q90-Q99)	1.16	0.82-1.63
Iedzimtas elpošanas sistēmas kroplības (Q30-Q34)	1.17	0.67-2.07

Laukos dzīvojošo izredžu attiecības jaundzimušajiem pa iedzimtām anomāliju diagnožu grupām pēc mātes dzīvesvietas.

BĒRNU MIRSTĪBA LATVIJĀ - SECINĀJUMI

- Bērnu izdzīvošanu Latvijā visvairāk apdraud bezdarbs, veselības budžeta nepietiekamība, strauji samazinoties IKP, kā arī sabiedrībai nedraudzīga ienākumu sadale,
- Pastāv sakarība starp IKP un pieejamību veselības aprūpei.
- Pastāv augstāka izplatība laukos virknei iedzimtu anomāliju

Secinājumi

- Pastāv arī Iedzimtu anomāliju izplatības reģionālas atšķirības, tajā skaitā saistītu ar pieejamību - grūtnieču agrīnas ultrasonoskopijas aptveri
- Pastāv iespējas mazināt bērnu mirstību no Zīdaiņu pēkšņās nāves sindroma, ārējiem nāves cēloņiem, iedzimtām anomālijām un paškaitējuma.

Ieteikumi mirstības mazināšanai VM un pašvaldību līmeņos īslaikā esošā budžeta ietvaros

- Zīdaiņu pēkšņās nāves sindroms – valsts mēroga prevencijas kampaņa
- Iedzimtas anomālijas - reģionālas plaisas slēgšana agrīnas grūtnieču ultrasonogrāfijas aptverē

Ieteikumi mirstības mazināšanai VM un pašvaldību līmeņos īslaikā esošā budžeta ietvaros

- Nāve tīša paškaitējuma rezultātā – depresijas un UDS skrīninga ieviešana valsts mērogā
- Nāve no ārējiem cēloņiem – sadegšana, noslīkšana, meklēt risinājumu, kāpēc Latvijā 5-9 reiz biežāk

Pateicības- darbs veikts Valsts pētījumu programmas ietvaros:

- Jaunu profilakses, ārstniecības, diagnostikas līdzekļu un metožu, biomedicīnas tehnoloģiju izstrāde sabiedrības veselības uzlabošanai
- Projekta Nr. 8 „Bērnu vecuma iedzimto un iegūto slimību prognozēšanas, diagnostikas un ārstēšanas klīniska, molekulārbioloģiska un morfofunkcionāla izpēte”
- 8.3. apakšprojekts „Bērnu vecuma hronisko slimību prognozēšanas, diagnostikas un ārstēšanas klīniska un molekulārbioloģiska izpēte”, vadītāja I.Rumba-Rozenfelde

Dati ietverti virknē publikāciju, t.sk.:

- Bērnu mirstības vecumā līdz 5. gadiem, cēloņsakarības un samazināšanās iespējas starptautiskā kontekstā. Latvijas Universitātes Raksti, 750. sējums, Medicīna, 2009
- Bērnu mirstība. Riska faktori, cēloņsakarības, novēršanas iespējas. Grāmatā Bērnu slimību riska faktori, LU Akadēmiskais Apgāds, 2009
- Medicīniskās palīdzības pieejamības saistība ar iedzīvotāju saslimstību un mirstību. LU Raksti, 752. sējums, 2011
- Mortality of Children under Five and Prevalence of Newborn Congenital Anomalies in relation to Macroeconomic and Social - Economic Factors in Latvia, Medicina Kaunos, 2011, publicēšanas gaitā